

Enkät för medieaktörer: erfarenheter av de centrala utmaningar som hänför sig till tillämpningen av den gällande offentlighetslagen och vilka behov det finns att utveckla lagstiftningen med avseende på mediebranschen

Bakgrund

Justitieministeriet har tillsatt en arbetsgrupp för att bereda en uppdatering av lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (offentlighetslagen). Arbetsgruppens mandatperiod fortsätter till och med den 30 juni 2023.

Arbetsgruppen ska utreda och utvärdera vilka problem det finns med att uppnå och genomföra syftet med offentlighetsprincipen på det sätt som avses och vilka åtgärder som påverkar strävandena. Utifrån utredningen och utvärderingen bereder arbetsgruppen de förslag till ändringar av lagstiftningen som behövs för att uppnå det mål som uppställts för arbetet. Målet är en tydligare och mer fungerande lagstiftning som ökar öppenheten i samhället och motsvarar dagens krav.

Enligt 12 § 2 mom. i grundlagen är handlingar och upptagningar som innehas av myndigheterna offentliga, om inte offentligheten av tvingande skäl särskilt har begränsats genom lag. Var och en har rätt att ta del av offentliga handlingar och upptagningar. Syftet med offentligheten i myndigheternas verksamhet är att ge enskilda människor och sammanslutningar möjlighet att övervaka användningen av offentlig makt och offentliga medel, fritt forma sina åsikter samt påverka användningen av offentlig makt och bevaka sina rättigheter och intressen.

En övergripande granskning av hur lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999; offentlighetslagen) fungerar har senast gjorts i början av millenniet. Det finns rikligt med erfarenhet av tillämpningen av den gällande offentlighetslagen samt gott om tolkningspraxis från domstolarna och de högsta laglighetsövervakarna. Utifrån dessa har det konstaterats olika behov att förtydliga och utveckla lagstiftningen. Regleringen behöver alltså ses över. En del ändringar är av rent teknisk natur, medan andra förutsätter en mer djupgående bedömning av hur regleringen fungerar med avseende på innehåll och struktur.

Enligt sitt uppdrag ska arbetsgruppen vid utvärderingen av problemen med att uppnå och genomföra syftet med offentlighetsprincipen och de åtgärder som påverkar dem fästa särskild uppmärksamhet *vid de utmaningar som den praktiska tillämpningen av den gällande offentlighetslagstiftning medför*. Bestämmelsernas aktualitet och funktion ska granskas också mot bakgrund av *de förändringar som skett i samhället och myndigheternas verksamhet*, bland annat i ljuset av digitaliseringen och eventuella ändringsbehov till följd av den. Lagens *begriplighet* och behovet av att förtydliga dess systematik och enskilda

bestämmelser ska granskas extra noga. I samband med den övergripande granskningen ska arbetsgruppen också bedöma *rättsskyddets och påföljdernas* betydelse för genomförandet av offentlighetsprincipen.

Arbetsgruppen ska dessutom utreda möjligheterna att förtydliga förhållandet mellan offentligheten för myndighetshandlingar och skyddet för personuppgifter (offentliga personuppgifter). Syftet med förtydligandet ska vara att trygga öppenheten med beaktande av grundlagsutskottets ställningstaganden om balansen mellan handlingars offentlighet och skyddet för personuppgifter (GrUU 14/2018 rd).

Som en del av förtydligandet bör arbetsgruppen också granska de missförhållanden och tolkningsoklarheter som följer av formuleringen av sekretessbestämmelserna och regleringens struktur och olika sätt att påverka dem genom ändringar i lagstiftningen. Däremot omfattar uppdraget inte en systematisk genomgång och en eventuell revidering av innehållet i sekretessbestämmelserna och klausuler om skaderekvisit i anslutning till dem.

Vidare ska arbetsgruppen utreda och bedöma om offentlighetslagens tillämpningsområde är tillräckligt omfattande och aktuellt, särskilt med beaktande av de ändrade strukturerna inom förvaltningen. Genom denna enkät utreds dock i första hand andra missförhållanden än sådana som gäller lagens tillämpningsområde.

Målsättningar

Syftet med denna enkät är att som ett led i arbetsgruppens uppdrag ta reda på vilka erfarenheter medieaktörer har av de centrala utmaningar som hänför sig till tillämpningen av den gällande offentlighetslagen och vilka behov det finns att utveckla lagstiftningen. Arbetsgruppen ska beakta resultaten av enkäten som en del av sin bedömning av utvecklingsbehoven.

Vi ber mottagarna av enkäten svara på de frågor som ställs längre ned. Vi ber er observera att en granskning av innehållet i sekretessbestämmelserna inte hör till arbetsgruppens uppdrag.

Svarsanvisningar för mottagare

Vi ber er lämna ert svar genom att besvara den enkät som finns i webbtjänsten utlåtande.fi. Svaren behöver inte skickas separat per e-post eller post. För att underlätta behandlingen av svaren ber vi er dela in ert svar enligt mellanrubrikerna i denna begäran om utlåtande. Även andra än de som nämns i sändlistan är välkomna att svara på enkäten.

Den som svarar på enkäten måste registrera sig och logga in i tjänsten utlåtande.fi.

Närmare anvisningar om hur tjänsten används finns på webbplatsen utlåtande.fi under fliken Anvisningar> Bruksanvisningar. Stöd för hur man tar i bruk tjänsten kan begäras per e-post lausunto.om@om.fi.

Vänligen observera att alla svar är offentliga och att de publiceras i tjänsten utlåtande.fi.

Tidtabell

Vi ber er lämna era enkätsvar till justitieministeriet senast den 25. juni 2021.

Beredare

Ytterligare information

Virpi Korhonen, lagstiftningsråd, tfn 0295 150 100, fornamn.m.efternamn@om.fi (Fram till juni 18)

Heidi Alajoki, lagstiftningsråd, tfn 0295 150 052, fornamn.efternamn@om.fi.

Länkar:

<https://oikeusministerio.fi/hanke?tunnus=OM083:00/2020> - Hankesivu

<https://oikeusministerio.fi/sv/projekt?tunnus=OM083:00/2020> - Statsrådets projektportal

Sändlista:

Aikakauslehtien Liitto ry
Alma Media Oyj
Julkisen sanan neuvosto
Kaupunkitoimittajat ry
Keskisuomalainen Oyj
KSF media
Medialiitto
MTV Oy
Oikeustoimittajat ry
Oy Suomen Tietotoimisto
Politiikan toimittajat ry
RadioMedia ry
Sanoma Oyj
Suomen Journalistiliitto
Taloustoimittajat ry
Terveystoimittajat ry
Tutkivan journalismin yhdistys ry
Viesti ry
Yleisradio Oy

Den arbetsgrupp som bereder en uppdatering av offentlighetslagen framför i enlighet med sitt uppdrag nedanstående frågor om genomförandet av offentlighetsprincipen. Vi ber er besvara frågorna kortfattat, men så konkret och tydligt som möjligt. Vid behov kan ni konkretisera era iakttagelser med hjälp av exempel.

1. Genomförs offentlighetsprincipen på ett tillfredsställande sätt i myndigheternas verksamhet? Om inte, vilka är de största hindren för att uppnå syftet med offentlighetsprincipen?
2. Förekommer det några problem med att få information enligt offentlighetslagen? Om det finns problem, vilka är de?
3. Har ni i bestämmelserna i offentlighetslagen upptäckt oklarhet, motstridighet eller flertydighet som väsentligt försvårar tillämpningen av bestämmelserna? Ange de problematiska lagrummen och beskriv era iakttagelser noggrannare.
4. Har ni upptäckt olägenheter i fråga om rättsskyddet för dem som begär information eller de bestämmelser om förfaranden som ska iakttas (4 kap. i offentlighetslagen)? Hurdana olägenheter har ni träffat på?
5. Har digitaliseringen, de ändrade sätten att behandla data eller andra ändringar i omvärlden enligt er erfarenhet medfört utmaningar vid tillämpningen av offentlighetslagen eller genomförandet av offentlighetsprincipen? Om ja, beskriv ändringarna och hur de påverkar genomförandet av offentlighetsprincipen.
6. Vilka är de mest brådskande ändringsbehoven i offentlighetslagen? Nämn högst de tre viktigaste.
7. Har ni övriga kommentarer och önskemål som ni önskar att arbetsgruppen ska beakta i uppdateringen av offentlighetslagen?

Suurpää Johanna
OM

Korhonen Virpi
OM